

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LIPCA 1932 ROKU

Z PRZEMYSŁU SZTUCZNYCH WŁÓKIEN

Od pewnego czasu prowadzony jest spór między przemysłem włókienniczym, przede wszystkim łódzkim, a fabrykami sztucznego jedwabiu — na temat odpadków sztucznego jedwabiu. Mianowicie, przemysł włókienniczy jest zdania, że krajowe fabryki sztucznego jedwabiu nie są w stanie dostarczyć takich ilości odpadków, jakieby mogły pokryć zapotrzebowanie włókiennictwa. Wychodząc z tego założenia, przemysł tekstylny domaga się wprowadzenia ulg celnych na importowane z zagranicy odpadki sztucznego jedwabiu.

Sprawa powyższa była przedmiotem szczegółowych badań Związku Przemysłu Chemicznego, który doszedł jednak do wniosku, że zajęte przez włókiennictwo stanowisko polega na jakimś nieporozumieniu.

Odpadki przy produkcji sztucznego jedwabiu wynikają z procesu wytwórczego i nie mogą być uniknięte; zapotrzebowanie na nie wewnątrz kraju było przed niedawnym jeszcze czasem minimalne i wszystkie niemal odpadki, otrzymywane w fabrykach polskich, wysyłano zagranicę. Dopiero od niedawnego stosunkowo czasu, bo od połowy ubiegłego roku, wzrosło wewnętrzne zapotrzebowanie na odpadki, które mi zainteresował się łódzki przemysł włókienniczy — z uwagi na wymagania mody. Zmieszane z bawełną lub wełną, odpadki sztucznego jedwabiu dają ciekawe efekty tkackie i służą do fabrykacji tanich materiałów włóknistych. W tym właśnie czasie — mniej więcej przed rokiem — przemysł sztucznego jedwabiu całkowicie zaniechał eksportu odpadków sztucznego jedwabiu, przeznaczając je w całości na pokrycie zapotrzebowania rynku wewnętrznego. Jednak rezultat tego zabiegu był zgoła nieoczekiwany, gdyż olbrzymie ilości odpadków pozostały na składzie i należało je potem sprzedać zagranicę po cenach wybitnie niekorzystnych.

Sprzedaż odpadków sztucznego jedwabiu w kraju wyniosła w roku ubiegłym ok. 140.000 kg, w pierwszym półroczu roku bieżącego — około 100.000 kg. Ponieważ — według danych zebra-

nych przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Łodzi — roczne zapotrzebowanie wewnątrz kraju na odpadki sztucznego jedwabiu wynosi nieco ponad 150.000 kg — przeto o jakimkolwiek braku odpadków nie może być mowy. Że przewidywania nasze są najzupełniej słuszne — świadczy fakt posiadania obecnie na składzie przez fabryki sztucznego jedwabiu znacznie większych zapasów odpadków, przekraczających znacznie 30.000 kg. Wytworzyła się więc sytuacja paradoksalna. Przemysł włókienniczy domaga się ulgi celnej na odpadki, motywując swoje stanowisko brakiem ich w kraju, zaś przemysł sztucznego jedwabiu uskarża się na brak odbiorców i nie wie, co zrobić ze zmagazynowanymi odpadkami.

Nasuwa się pytanie, czy może kwestja cen jest przyczyną rozbieżności stanowisk? I ta jednak okoliczność nie wchodzi w rachubę, gdyż ceny odpadków w kraju i zagranicą są prawie dokładnie jednakowe: polski przemysł włókienniczy nabywa towar po cenach, odpowiadających cenom zagranicznym. Tak zresztą być musi, gdyż odpadki sztucznego jedwabiu nie korzystają przy eksporcie ze zwrotu cła za sprowadzone surowce i materiały pomocnicze (jak to ma miejsce przy eksporcie przedzwy sztucznego jedwabiu), przeto producentowi kalkuluje się lepiej sprzedać odpadki w kraju, niż eksportować je po niekorzystnych cenach zagranicę. Tylko w okresach, gdy w kraju nie było zupełnie zapotrzebowania na odpadki, wywoziliśmy je — częstokroć ze stratą — zagranicę, aby nie magazynować dużych ilości towaru.

Z przesłanek powyższych wynika, że wprowadzenie ulgi celnej na odpadki sztucznego jedwabiu byłoby nie tylko niepotrzebnym i nieuzasadnionym, ale wręcz szkodliwym posunięciem.

Posiadamy w kraju dostateczne ilości odpadków, sprzedawanych po cenach nieodbiegających od zagranicznych i tylko pewną nerwowością czułego barometru przemysłu włókienniczego tłumaczyć sobie można agresywne wystąpienia o ulgę celną na odpadki sztucznego jedwabiu.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 1 do 15 lipca r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującymi zagadnieniami:

W sprawach celnych:

zakończył ostatecznie badania nad projektem nowej taryfy celnej, składając odpowiednie wnioski do Rządu,

odbył na terenie Min. Przemysłu i Handlu narady i wystąpił z wnioskami w sprawie przywozu surowców tłuszczowych.

W sprawach eksportowych i obrotu towarowego z zagranicą:

zapoczątkował szczegółowe badania rynku argentyńskiego i brazylijskiego,

przeprowadził badania nad zdolnością konkurencyjną polskich artykułów chemicznych na rynkach Stanów Zjednoczonych A. P.,

z badał możliwości ożywienia obrotu towarowego z Anglią, w płaszczynie zastąpienia importu surowców chemicznych do Polski z innych krajów importem angielskim.

W sprawach handlu wewnętrznego:

odbył narady i wystąpił z wnioskami w sprawie sztucznych tłuszczów jadalnych, wytwarzanych przez należące do Związku fabryki, które znajdują się na terenie w. m. Gdańska.

W sprawach ogólnych:

zwrócił się do szeregu przedsiębiorstw związkowych z prośbą o okazanie pomocy w naturze dla budowanych przez Towarzystwo „Studjum Technologiczne” gmachów technologii chemicznej w Politechnice Warszawskiej.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego ukazał się słownik polsko-francusko-niemiecko-rosyjski „Broń chemiczna”, ułożony przez lic. nauk fizyko-chemicznych Sorbony, p. Marcelę Wścieklicę-Pollak.

Słownik ten zasługuje na szczególną uwagę, gdyż stanowi pierwsze opracowanie podobnego typu w światowej literaturze chemicznej. Nie istniał bowiem dotychczas słownik, poświęcony wyłącznie broni chemicznej, zaś praca p. Pollak może być śmiało zakwalifikowana — jako robota pionierska na tym odcinku wiedzy. Obok jednak zasadniczego znaczenia słownika w służbie uzbrojenia, w przemyśle broni chemicznej i w obronie przeciwgazowej — rzeczony opracowanie jest też nader cenne dla wszystkich, zajmujących się chemią zarówno czystą jak stosowaną.

Poza nielicznymi i nienazbyt udanymi próbami małych słowniczków chemicznych polsko-niemieckich — nie mieliśmy dotychczas większego słownika chemicznego, podającego terminologię chemiczną polską, niemiecką, francuską i rosyjską. Ogłoszona obecnie praca wypełnia lukę naszego piśmiennictwa naukowego, pozwalając z korzyścią czerpać z niej używane powszechnie w chemii zwroty.

Obok odpowiedników słów polskich w językach francuskim, niemieckim i rosyjskim, słownik zawiera też skorowidze francusko-polskie, niemiecko-polskie i rosyjsko-polskie, skutkiem czego w jednym tomie mieści się nie jeden, lecz cztery słowniki. Co więcej, przy pewnym nakładzie trudu, można odszukać odpowiedniki niemieckie słów rosyjskich, francuskie — słów niemieckich i t. d.

Gwarancją czystości języka polskiego jest nazwisko Prof. A. A. Kryńskiego, który terminologię polską przejrzał i skorygował.

Uzupełnienie treści książki stanowią dokładnie opracowane tablice w zakresie chemicznych środków bojowych, słownictwa bojowych środków chemicznych oraz broni chemicznej.

Autorce słownika i wydawcy — Wojskowemu Instytutowi Naukowo-Wydawniczemu — należą się wyrazy uznania za podjęcie i przeprowadzenie celowej i trudnej pracy.

W następnych wydaniach książki, która niewątpliwie będzie wyczerpana już w niedługim czasie, należałoby może rozszerzyć jeszcze część chemiczną, nawet luźniej związaną z bronią, i zwrócić uwagę na dokładniejszą korektę, która nieco szwankuje.

Z DZIAŁALNOŚCI BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Ze Sprawozdania Banku Gospodarstwa Krajowego za r. 1931 przytaczamy następujące szczegóły, dotyczące przedsiębiorstw, które należą do Banku Gospodarstwa Krajowego:

Przedsiębiorstwa należące do koncernu Banku korzystały w końcu r. 1931 z kredytów na ogólną sumę 45 milionów złotych, co w porównaniu z r. 1930 stanowi wzrost o 10 milionów złotych. Z ogólnej sumy zadłużenia przedsiębiorstw koncernowych przypada na przemysł metalurgiczny i mechaniczny prawie 26 milionów złotych, na przemysł chemiczny — 17 milionów złotych. Wskazać należy, że Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 3-go grudnia 1930 r. nie daje Bankowi możliwości angażowania się w nowych przedsiębiorstwach przemysłowych. Portfel udziałów i akcji Banku wynosi obecnie 31,3 milj. złotych; na portfel ten składają się między innymi akcje Tow. Eksploatacji Soli Potasowych na sumę 18,2 milionów złotych.

Akcja kredytowa Banku w stosunku do przedsiębiorstw koncernowych ograniczyła się tylko do wypadków wyjątkowych, przyczem przedsiębiorstwa w r. 1931 nie przeprowadzały żadnych inwestycji.

Skutkiem skurczenia się rynku zbytu oraz spadku cen, sytuacja finansowa przedsiębiorstw koncernowych nie doznała w r. 1931 poprawy. W związku z tem Zakł. Chem. Grodzisk poddały się pod nadzór sądowy, zaś Jarot Tow. Przetworów Drzewnych był zmuszony ogłosić upadłość. Niemniej jednak, niektóre z przedsiębiorstw, mimo niekorzystnych warunków gospodarczych, osiągnęły zadawalające wyniki finansowe.

KRONIKA

Dn. 30 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego R. P., na którym — między innymi — przyjęto w poczet członków Związku Sp. Akc. Fabr. Chem.-Farm. Dr. A. Wander w Krakowie.

Zarząd postanowił wyznaczyć subsydjum dla wydawnictwa „Przegląd Organizacji”, które jesienią roku bieżącego zamierza ogłosić specjalny zeszyt, poświęcony przemysłowi chemicznemu. Postanowiono przekazać do Muzeum Przemysłu i Techniki tablice statystyczne, wykonane w swoim czasie z polecenia Związku i obrazujące rozwój polskiego przemysłu chemicznego w latach 1919—1929. Zarząd wysłał wreszcie sprawozdania z bieżącej działalności Związku, zwłaszcza w zakresie budowy nowej taryfy celnej.

Dnia 30 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej P. K. N. z udziałem prof. A. Rogińskiego, sekretarza Generalnego P. K. N. Na zebraniu był omawiany — między innymi — projekt norm analizy węgla kamiennego. Projekt ów składa się z 5-ciu części: z norm kalorymetrycznych oznaczania ciepła spalania i wartości opałowej paliwa; oznaczania wilgoci; oznaczania popiołu w węglu kamiennym. Projekty tych norm postanowiono przesłać P. K. N. celem opublikowania ich w „Wiadomościach P. K. N.”; następne dwa projekty: oznaczania części lotnych i koksu oraz projekt norm pobierania prób odesłano do Podkomisji, celem ostatecznego uzgodnienia tekstów. Projekty te nie wejdą pod obrady Kom. Tech. Chem., lecz będą zbadane z prawem ostatecznej decyzji w imieniu Komisji — przez specjalnie w tym celu wyłonioną podkomisję, w składzie przewodniczącego Kom. Tech. Chem. i prof. J. Zawadzkiego.

Prof. A. Rogiński zreferował sprawę prowadzenia przez Polskę Sekretarjatu Międzynarodowego Normalizacyjnej Komisji Węglowej; z uwagi na konieczność krytycznego zestawienia metod analizy węgla, stosowanych w różnych krajach, sprawę tę odłożono do jesieni.

Zkolei przystąpiono do dyskusji nad wskazówkami dla układających normy artykułów chemicznych; projekt ten — po uwzględnieniu szeregu poprawek — uchwalono również przesłać do P. K. N., celem wydrukowania w „Wiadomościach P. K. N.”.

W wyniku propozycji Związku Polsko-Gdańskich Rafineryj Olejów Jadalnych postanowiono powołać podkomisję norm handlu olejami jadalnymi, celem opracowania odpowiedniego projektu norm.

Uchwalono zwrócić się do biura P. K. N. z prośbą o dalsze bezpłatne nadsyłanie „Wiadomości P. K. N.” tym wszystkim członkom Komisji Technologji Chemicznej, którzy tego zażądata.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 55 z dn. 30 czerwca r. b. ukazało się pod poz. 542 Rozporządzenie Ministrow: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 28 czerwca 1932 r. o ulgach celnych.

Rozporządzenie to wprowadza następujące ulgi celne w zakresie towarów, bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny:

Poz. 71, p. 5b i c. Niewyrabiane w kraju elektrody z węgla i grafitu do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe, wynoszące	10%
Poz. 96 p. 3a. Siarczan baru strącony (blanc fixe) do wyrobu papieru — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło ulgowe	25%
Poz. 102, p. 1. Dwutlenek baru opłaca cło ulgowe	20%
Poz. 108, p. 4a. Kwas azotowy skoncentrowany (powyżej 40°Bé); nitroza (mieszanina kwasu azotowego z siarkowym) opłacają cło ulgowe	75%
Poz. 112, p. 25b. Masy kontaktowe, sporządzone z pumeksu, względnie z ziemi okrzemkowej, przesyconych solami wanadu, do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe	10%
Poz. 112, p. 25b. II. Chlorek cyny do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu, opłaca cło ulg.	25%
Poz. 112, p. 25c. Metyloheksalina (6-krotnie uwodorniony krezol) do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opł. cło ulgowe	10%
Poz. 117, p. 6. Olej drzewny opłaca cło ulgowe	50%
Poz. 119, p. 4. Benzaldehyd do wyrobu barwników syntetycznych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło ulgowe	15%
Poz. 166. Płatki aluminjowe do wyrobu matetajłów wybuchowych za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe	20%
Poz. 167, 168 i 169. Niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty, — za pozwoleniem Ministra Skarbu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu opłacają cło ulgowe	35%
Poz. 177, pp. 6c, I, II, d, 11b, I, II c; I; II i 20. Papier wymieniony w pozycji 177 p. 5c, I, II i d, w p. 11b, I, II i c, I, II oraz papier podklejony tkaninami z p. 20 do wyrobu papieru światłoczułego — za pozwoleniem Min. Skarbu, opłacają cło ulgowe	20%
Poz. 180, p. 6. Przędziwo z włókna sztucznego cięte o zbliżonej długości włókien, nieskręcone (t. zw. <i>vistra</i>) — za pozwoleniem Min. Skarbu: a) niebarwione	10%
b) barwione	30%

Rozporządzenie weszło w życie z dn. 1 lipca i obowiązuje do dn. 31 grudnia r. b.; do tegoż terminu automatycznie prolongowane są zezwolenia na ulgową odprawę celną towarów, wydane na podstawie dawniej obowiązujących rozporządzeń.

**NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO**

Aceton	450 zł.	Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 "	" solny 19°/21° Bé	14,25 "
" " czysty 99%	300 "	" octowy techn. 30%	100 "
* Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 "	Mączka kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	15 "
* Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,68 "	" rogowa 13/14% N ₂	— "
" granulowany za 1 kg % N ₂	1,83 "	Naftalin surowy prasowany	28,00 "
Azotan amonu	100 "	" czysty w łuskach	52,50 "
Benzol handlowy 90%	80 "	Octan sodu	120 "
" czysty	92 "	" ołowiu	215 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 "	Oleina zwierzęca destylat	210 "
* Boraks	110—125 "	" saponifikat	200 "
Chlorek cynku 50° Bé	40 "	Oleum 20%	19,94 "
Chlorek wapna bielący	36 "	Olej lniany	125 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	* Potaż kalcynowany 90/95%	120 "
Chloroform czysty	800 "	* Potaż żrący topiony 88/92%	140 "
" „pro narcosi“	1,800 "	Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 "
Eter siarkowy	390 "	Smola preparowana	17,50 "
Fenol czysty	265 "	Saletra sodowa 15,5% N	37,80 "
Formalina 40%	270 "	Siarczan amonu za 1 kg % N ₂	1,68 "
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 "	* Siarczan miedzi	110—125 "
" techniczna 85/88%	175 "	* Siarczek sodu 60/62%	60 "
* Karbid granulowany	75 "	Soda amonjakalna	25 "
Karbolineum	31,25 "	" kaustyczna	60 "
Klej kostny	205 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 "
Klej skórny	260 "	Stearyna	190 "
Krezol	128 "	Superfosfat 16%	9,28—9,92 "
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	100 "	Toluol czysty	105 "
Kwas mrówkowy 85%	241 "	Zelatylna techn.	400 "

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

**KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIĄ MAKSIMUM WYGODY,
OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZEŃSTWA**
PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne: „PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BO RUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednar- ska 2, tel. 656-99.	„FR. KARPINSKI SPÓŁKA AK- CYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.	Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Gliceryna farmaceutyczna i technicz- na: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
„PABJANICKIE TOWARZYST- WO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LE- VER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.	Ślodka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WIN- NICY, S. A. Henryków pod War- szawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.	Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM“, Warsza- wa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kau- styczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.
Chlorek wapnia (CaCl ₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.	FABRYKA PRZEDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.	Soda kaustyczna. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczow- ska 16, tel. Centrala: Spiess.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.	Stearyna: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
„PABJANICKIE TOWARZYST- WO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.	Klej kostny i skórny. Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Zelazokrzem 45% i 75%: „Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11